

Paulina Dębniak*

Politechnika Gdańska

Wybrane metody optymalizacji podatkowej w sektorze MŚP w Polsce

Selected Methods of Tax Optimization in the SME Sector in Poland

Abstract: The purpose of this paper is to present selected methods of tax optimization in the SME sector in Poland. To accomplish the aim of this article, a descriptive study was selected as a research method preceded by a review of the literature of the subject and analysis of Polish legislation. The paper discusses methods of tax optimization such as the choice of the legal form of activity and the form of corporate taxation, the choice of place of business, the choice of the most favorable method of acquiring or operating a fixed asset and the choice of settlement rules with tax authorities.

Key-words: Tax optimization, tax optimization methods, SME sector and taxes

Wprowadzenie

Z każdą działalnością gospodarczą związane jest rozliczanie i płacenie podatków zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich. Jak podaje serwis dla księgowych <infor.pl> polscy przedsiębiorcy nie zawsze są świadomi, że chociaż podatki są obowiązkową daniną na rzecz państwa, można legalnie zmniejszyć ich należną kwotę poprzez wykorzystanie narzędzi dostępnych w polskim prawie podatkowym. Narzędzia te popularnie nazywa się optymalizacjami podatkowymi.

Celem niniejszego opracowania jest prezentacja wybranych metod optymalizacji podatkowej dostępnych w Polsce dla sektora MŚP. Osiągnięciu niniejszego celu ma służyć przyjęta konstrukcja – w pierwszej części obejmująca krótkie omówienie poję-

* pwk89@op.pl

cia optymalizacji podatkowej i jej istoty, w drugiej zaś przedstawienie legalnych metod obniżenia zobowiązań podatkowych.

Do zrealizowania celu niniejszego artykułu jako metodę badawczą wybrano analizę opisową poprzedzoną przeglądem literatury przedmiotu oraz analizą przepisów polskiego prawa podatkowego.

Optymalizacja podatkowa – pojęcie i istota

Analizując pojęcie optymalizacji podatkowej należy podkreślić, że nie istnieje jej formalno-prawna definicja. Wyciślok [2013] we wstępie książki „Optymalizacja podatkowa: legalne zmniejszenie obciążeń podatkowych” wskazuje, że hasło „optymalizacja” w odniesieniu do obciążeń podatkowych budzi wiele zastrzeżeń zwłaszcza wśród księgowych i prawników, czyli podmiotów, które najczęściej mają do czynienia z tym zjawiskiem, ponieważ specjaliści ci z racji wykonywanego zawodu szczególną uwagę zwracają na precyzję w słowach, natomiast termin „optymalizacja podatkowa” do takich słów nie należy. Co więcej zagadnienie to jest stale bardzo słabo znane wśród przedsiębiorców i w niewielkim stopniu opisane, a w opinii publicznej uchodzi za zjawisko na granicy prawa [Wyrzykowski 2013]. Jako przyczynę tego stanu rzeczy Wyrzykowski [2013] podaje m.in.: kwestię edukacji podatkowej, zmienność i niejasność przepisów podatkowych oraz nadmierną restrykcyjność organów podatkowych, która wynika z nadinterpretacji przepisów oraz braku odpowiedzialności za działania wywołujące szkodę podatnikom. Na szczególne podkreślenie zasługuje zatem fakt, że optymalizacja podatkowa jest jak najbardziej działaniem dopuszczalnym i legalnym, ponieważ żaden przepis prawa podatkowego nie zabrania podatnikowi wyboru zgodnego z prawem i rzeczywistością rozwiązania, z którym związane jest niższe obciążenie podatkowe. Fakt, że wybór legalnej drogi najłagodniej opodatkowanej jest wolnym wyborem podatnika, potwierdza również orzecznictwo i doktryna prawa podatkowego. Przykładem jest chociażby wyrok NSA z dnia 29 października 2010 r.¹, w którym podkreślono, że „brak także w przepisach prawa normy nakładającej na podatnika obowiązek działania zmierzającego do maksymalizacji zobowiązania podatkowego”. Wyrzykowska [2006] podkreśla, że optymalizacja podatkowa polega na umiejętnym korzystaniu z dobrodziejstw przepisów podatkowych i świadomym kształtowaniu swojej sytuacji podatkowej.

---

¹ Syg. I FSK 1778/09

W praktyce zdaniem Iwin-Garzyńskiej [2014] mianem optymalizacji podatkowej określa się „wybór przez przedsiębiorstwo takiej formy oraz struktury planowanej transakcji w ramach i granicach obowiązującego prawa podatkowego, które pozwalają zmniejszyć poziom obciążeń podatkowych”. Z zaproponowaną przez autorkę definicją bezpośrednio wiąże się cel optymalizacji podatkowej, a mianowicie poprzez wybór odpowiedniego i zgodnego z obowiązującym prawem wariantu realizacji założonego rezultatu finansowego zastosowanie optymalizacji podatkowej ma zapewnić „jak najmniejsze obciążenia podatkowe, a tym samym przepływy podatkowe” [Iwin-Garzyńska 2014]. Zgodnie z teorią Millera i Modilianiego [1958], którzy pierwsi uwypuklili istotę podatków w polityce finansowej przedsiębiorstwa, za cel optymalizacji podatkowej przyjmując zwiększenie wyniku netto przedsiębiorstwa poprzez minimalizację jego obciążeń fiskalnych – w rezultacie jako efekt działań optymalizujących musi nastąpić wzrost wartości przedsiębiorstwa.

Należy mieć na uwadze, że decydując się na działania optymalizujące zobowiązania podatkowe, należy właściwie zidentyfikować dopuszczalne rozwiązania potwierdzone zarówno aktualną praktyką, interpretacjami podatkowym i orzecznictwem sądowym. W dalszej części artykułu dokonano analizy bezpiecznych i przez to powszechnych metod optymalizacji podatkowej w sektorze MŚP w Polsce.

Analiza wybranych metod optymalizacji podatkowej w sektorze MŚP

Sektor MSP odgrywa szczególną rolę w gospodarce. W związku z tym zdaniem Mazurek-Chwiejczak [2016] uzasadniona jest potrzeba odmiennego traktowania podatkowego podmiotów z tego sektora. Wolański [2002] podkreśla, że obciążenia podatkowe, a w szczególności podatek dochodowy, powodują uszczuplenie środków własnych, które dane przedsiębiorstwo ma w dyspozycji, i tym samym ograniczają jego możliwości rozwojowe, a także zmniejszają płynność finansową. Ponadto Wolański [2002] wskazuje na fakt, że relatywnie niewielka zależność przedsiębiorstw sektora MŚP od kapitałów dłużnych skutkuje tym, że firmy tego sektora nie wykorzystują w pełni efektu dźwigni finansowej, umożliwiającej redukcję ciężarów podatkowych.

Wielu autorów m.in. Spoz [2012] wskazuje, że jest wiele metod oraz narzędzi optymalizacji podatkowej. Najczęściej analizuje się możliwości optymalizowania podatku dochodowego oraz podatku od towarów i usług.

W przedsiębiorstwach obszary optymalizacji podatkowej przedstawić można z różnego punktu widzenia. Wyrzykowski [2013] wyróżnia następujące kryteria metod optymalizacji podatkowej w przedsiębiorstwie:

- poprzez wykorzystanie odpowiednich narzędzi;
- poprzez podejmowanie odpowiednich kierunków działań;
- poprzez kryterium czasowe podejmowanych działań.

W ramach pierwszego kryterium do metod optymalizacji podatkowej najogólniej zaliczyć można zastosowanie przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań ustawowych. Do rozwiązań tych zaliczyć można przykładowo wybór formy prawnej działalności i związanej z nią formy opodatkowania przedsiębiorstwa. W ramach tego kryterium rozpatrywane są również działania polegające na wykorzystaniu luk i niedoskonałości unormowań ustawowych, jednakże należy mieć na uwadze, że tego typu działania często nie są zgodne z intencją ustawodawcy i w związku z tym mogą się spotkać z dezaprobatą organów podatkowych. W ramach drugiego kryterium do metod optymalizacji zaliczyć można: działania zmierzające do zmniejszenia podstawy opodatkowania, działania optymalizujące przepływy finansowe czy też działania mające charakter zewnętrzny. W ramach ostatniego kryterium do metod optymalizacji zaliczyć można: system kontroli podatkowej przedsiębiorstwa, planowanie poprzedzające operacje podatkowe, wszelkie działania bieżące, a także działania zmierzające do minimalizacji konsekwencji podatkowych zdarzeń zaszłych.

W dalszej części tekstu omówiono metody optymalizacji podatkowej takie jak: wybór formy prawnej działalności oraz formy opodatkowania przedsiębiorstwa, wybór miejsca prowadzenia działalności, wybór najkorzystniejszej metody nabycia lub eksploatacji składnika majątku trwałego oraz wybór zasad rozliczeń dokonywanych z organami podatkowymi. Wszystkie z tych metod są metodami, które nie budzą kontrowersji wśród organów podatkowych i są łatwe do zastosowania w przedsiębiorstwach sektora MŚP.

Wybór formy prawnej działalności oraz formy opodatkowania przedsiębiorstwa jako metoda optymalizacji podatkowej

Wybór formy prawnej działalności jest najważniejszą decyzją strategiczną przedsiębiorstwa. Oprócz czynników o charakterze cywilnoprawnym z wyborem formy dzia-

łałości związany jest aspekt opodatkowania działalności podatkiem dochodowym. Przedsiębiorcy muszą mieć świadomość, że wybór formy prawnej prowadzonej działalności warunkuje i często też ogranicza wybór konkretnej formy opodatkowania. Polscy przedsiębiorcy, rozpoczynając działalność gospodarczą, mają możliwość wyboru najdogodniejszej formy opodatkowania swojej działalności. Wyboru mogą dokonać spośród dwóch podstawowych i czterech analitycznych form opodatkowania tj.:

- opodatkowanie na zasadach ogólnych:
  - według stawki liniowej 19%;
  - według progresywnej skali podatkowej;
- opodatkowanie w formach zryczałtowanych:
  - według ryczałtu ewidencjonowanego;
  - według karty podatkowej.

Trzeba zauważyć, że dla każdego przedsiębiorcy w określonych warunkach tylko jedna z form opodatkowania będzie metodą optymalną, a konsekwencje złe dokonanego wyboru formy opodatkowania będą dla przedsiębiorstwa znaczące, gdyż mogą skutkować m.in.: nadmiernymi obciążeniami podatkowymi, brakiem możliwości późniejszego rozliczenia straty podatkowej poniesionej w pierwszym okresie działalności, brakiem możliwości skorzystania z pewnych ulg podatkowych czy też utratą prawa do wspólnego opodatkowania z małżonkiem.

Analizując poszczególne formy opodatkowania, zauważymy, że każda z nich znacząco się różni od innych i cechuje ją specyficzna konstrukcja zobowiązania podatkowego. Wprawdzie wszystkie formy opodatkowania opierają się na oczekiwanej wartości przychodów i kosztów, jednakże nie każda nakazuje bezpośrednio odwołanie do ich wielkości w trakcie realizacji działalności gospodarczej. Jako przykład można podać stawki w podatkach zryczałtowanych, które wyliczane są na podstawie symulacji wysokości podatku należnego od podobnej działalności opodatkowanej na zasadach ogólnych.

Jak podkreśla Wyrzykowski [2013] wybór optymalnej formy opodatkowania nie powinien być dokonany tylko na podstawie wysokości płaconego podatku. Przedsiębiorca powinien wziąć pod uwagę wiele kryteriów. Kryteria wskazane przez Wyrzykowskiego przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Podstawowe kryteria wyboru formy opodatkowania działalności gospodarczej

Wysokość spodziewanego dochodu netto (przychody – koszty uzyskania – podatek)	Optymalizacja polega na wyborze tej formy opodatkowania, która zapewni przedsiębiorcy najwyższy dochód netto.
Przewidywane koszty działalności Tzw. kosztochłonność działalności oraz możliwość ich zaliczenia do kosztów uznawanych podatkowo	Poszczególne rodzaje działalności charakteryzują się różną kosztochłonnością działalności. Im bardziej kosztochłonna (materiałochłonna) jest działalność, tym bardziej przemawia ona za wyborem ogólnych zasad opodatkowania.
Możliwość pomniejszania podstawy opodatkowania i samego podatku	Należy uwzględnić zasady odliczania składek ubezpieczeniowych, zdrowotnych, ulg i rozliczania strat z zyskami roku następnego.
Ograniczenia wynikające z przepisów prawa	Przepisy zawierają wiele wyłączeń spod możliwości opodatkowania w formach zryczałtowanych, o charakterze zarówno podmiotowym, jak i przedmiotowym.
Stopień uciążliwości przypisanym wybranemu rozwiązaniu obowiązków ewidencyjnych	Zryczałtowane formy opodatkowania implikują stosunkowo proste ewidencje, które można prowadzić samodzielnie. Zasady ogólne charakteryzują się złożonością ewidencji, szczególnie przy zatrudnieniu pracowników, rezygnacji ze zwolnienia podmiotowego w podatku VAT czy wysokich obrotów.

Źródło: [Wyrzykowski 2013].

Ocena efektywności wyboru konkretnej formy opodatkowania uzależniona jest od wartości rzeczywistych elementów kształtujących dochód do opodatkowania. Warto również dodać, że wybór formy prawnej działalności i powiązanej z nią formy opodatkowania wpływa także na aspekty takie jak polityka inwestycyjna czy też rozwojowa przedsiębiorstwa oraz decyzje związane z wysokością dokapitalizowania przedsiębiorstwa.

Wybór miejsca prowadzenia działalności jako metoda optymalizacji podatkowej

Przykładem optymalizacji podatkowej związanej z wyborem miejsca prowadzenia działalności dla polskich przedsiębiorstw sektora MŚP może być lokowanie przedsię-

biorstw w specjalnych strefach ekonomicznych lub korzystanie z ofert samorządów terytorialnych stosujących mniejsze obciążenia podatkowe bądź też zwolnienia w zakresie podatków samorządowych. Działalność specjalnych strefach ekonomicznych reguluje ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych². Są to obszary, które obejmują wyodrębnioną administracyjnie część terytorium kraju, na których działalność można prowadzić na preferencyjnych warunkach. Do warunków tych w szczególności zaliczyć można otrzymanie tzw. regionalnej pomocy publicznej, w której ramach przedsiębiorcy korzystają ze zwolnienia z podatku dochodowego zarówno od osób prawnych, jak i od osób fizycznych. Jednakże należy mieć na uwadze, że zwolnienie przysługuje wyłącznie w ramach udzielonego zezwolenia, które limituje działalność przedsiębiorców na terenach specjalnej strefy ekonomicznej, oraz przysługuje tylko z tytułu dochodów, które uzyskiwane są z działalności prowadzonej na tym obszarze.

Ponadto należy podkreślić, że z wyborem miejsca prowadzenia działalności na terenie specjalnej strefy ekonomicznej powiązane są również inne niepodatkowe korzyści, a mianowicie: dostępność dobrze rozwiniętej infrastruktury przemysłowej oraz pomoc administracyjna i ekonomiczna, która oferowana jest przez centra administracyjne tychże stref. Jednakże nie należy zapominać o istotnych ograniczeniach związanych z optymalizowaniem działalności gospodarczej poprzez wybór lokalizacji na terenie specjalnej strefy ekonomicznej. Do ograniczeń tych zaliczyć można, po pierwsze, kwestie związane z minimalną wartością inwestycji, która wynosi min. 100 tys. euro. Po drugie, z działalnością na tym terenie związane jest wnoszenie tzw. opłaty strefowej związanej z kosztami administrowania tą strefą. Kolejne ograniczenie związane jest z obowiązkiem poniesienia określonych nakładów oraz obowiązkiem prowadzenia działalności na terenie strefy przez 3 lub 5 lat. Ponadto za mankament można uznać brak pewności co do losu specjalnych stref ekonomicznych po roku 2020.

Inną metodą optymalizacji podatkowej związanej z wyborem miejsca prowadzenia działalności jest kwestia wysokości podatku od nieruchomości i dostępność ewentualnych zwolnień z takiego podatku. W związku z tym przedsiębiorcy (szczególnie ci rozpoczynający działalność i planujący poniesienie dużych nakładów inwestycyjnych związanych z gruntami i/lub budynkami) powinni wziąć pod uwagę prowadzoną przez gminę politykę związaną z wysokością podatków od nieruchomości. Wprowadzie obecnie w Polsce stawki podatku od nieruchomości są niskie w porównaniu z ich odpowiednikami w innych krajach europejskich, jednakże – jak podkreśla

² Dz.U. z 2007 r., nr 42, poz. 274

Wyrzykowski [2013] – wysokość tego podatku jest istotnie ważna dla bardzo dużych inwestycji związanych z gruntami i/lub budynkami. Ponadto Wyrzykowski [2013] wskazuje, że po wprowadzeniu spodziewanych zmian, których celem jest zbliżenie poziomu pobieranych w Polsce podatków od nieruchomości do poziomu unijnego, kwestia wysokości tego podatku w konkretnych gminach może się stać ważnym elementem optymalizacji podatkowej poprzez wybór miejsca prowadzonej działalności.

Wybór najkorzystniejszej metody nabycia lub eksploatacji składnika majątku trwałego jako metoda optymalizacji podatkowej

Praktyka gospodarcza wskazuje, że decyzje związane z wyborem formy finansowania nabycia składników majątku trwałego w przedsiębiorstwie, w znaczący sposób wpływają na opodatkowanie przedsiębiorstwa, a także na jego płynność finansową. Przykładami optymalizacji podatkowej w tym zakresie jest wybór jednej z metod eksploatacji majątku trwałego, do których zaliczyć można: umowę najmu na odpłatne jego nabycie lub używanie, leasing czy też inne umowy o podobnym charakterze. Każda z wymienionych form daje przedsiębiorcy tę samą wartość tarczy podatkowej, natomiast różnią się one tym, że rozłożone są w różnych okresach, co ma bezpośredni wpływ na płynność finansową przedsiębiorstwa.

Liczne symulacje w literaturze przedmiotu (m.in. Wyrzykowski [2013]) wskazują, że najbardziej efektywną metodą optymalizacji podatkowej w zakresie nabycia lub eksploatacji składnika majątku trwałego jest leasing składnika majątkowego, ponieważ przyczynia się do pozyskania największej (w porównaniu z innymi wymienionymi formami) tarczy podatkowej. Ponadto jest to metoda niebudząca żadnych zastrzeżeń ze strony organów podatkowych po spełnieniu dwóch warunków. Przepisy podatkowe pozwalają zaliczyć w koszty uzyskania przychodów koszty leasingowe, gdy łączny koszt przeprowadzonej operacji (wpłata początkowa + raty leasingowe + kwota wykupu) nie może być mniejszy niż początkowa wartość tego środka trwałego, natomiast okres zawarcia umowy leasingu nie może być krótszy niż 40% okresu, w którym nastąpiłaby podatkowa amortyzacja tego składnika. Mówiąc o efektywności tej metody optymalizacji, warto również dodać, że korzyścią dla przedsiębiorcy z niej płynącą jest również to, że leasing jest najkorzystniejszy pod kątem oceny zdolności płatniczej przedsiębiorstwa, ponieważ w przedziale czasu angażuje najmniej

sze wartości jego składników pieniężnych, pozwalając równocześnie na zaliczenie ich w całości do kosztów zmniejszających bezpośrednio podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym.

Wybór zasad rozliczeń dokonywanych z organami podatkowymi jako metoda optymalizacji podatkowej

Przepisy podatkowe określają daty regulowania zobowiązań podatkowych – czy to dla podatku dochodowego, gdzie określone są terminy dla zaliczek na podatek roczny, czy też dla podatku VAT, który rozliczany jest w miesięcznych okresach. Jednakże przedsiębiorcy sektora MŚP spełniający określone warunki ustawowe mogą skorzystać z przewidzianych w przepisach prawa podatkowego rozwiązań, które w istotny sposób wpłyną na płynność finansową przedsiębiorstwa.

Jedną z udogodnień dotyczących zasad rozliczeń dokonywanych z organami podatkowymi jest kwartalne rozliczanie zaliczek na podatek dochodowy. Z formy tej może skorzystać podatnik, który wybrał jako formę opodatkowania ryczałt od przychodów ewidencjonowanych bądź też rozlicza się według skali podatkowej lub 19% podatku liniowego i posiada status tzw. małego podatnika. Za małego podatnika, zgodnie z art. 5a ust. 20 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych³, uważa się podmiot, u którego wartość sprzedaży wraz z podatkiem w poprzednim roku podatkowym nie przekracza równowartości 1 200 000 euro w przeliczeniu na zł według średniego kursu NBP. Ponadto mały podatnik może korzystać z ułatwień w rozliczaniu podatku VAT i dokonać wyboru tzw. kasowej metody rozliczeń, która zdefiniowana jest w art. 21 ustawy o VAT. W wypadku takiego wyboru obowiązek podatkowy jest odraczany w czasie i powstaje dopiero w chwili dokonania zapłaty za towar bądź usługę przez kontrahenta. Największą korzyścią tej metody jest niewątpliwie możliwość zachowania płynności finansowej przedsiębiorstwa. Wybierając kwartalne rozliczenia zaliczek na podatek dochodowy, przedsiębiorca uzyskuje swoisty kredyt podatkowy. Polega on na tym, że należne zobowiązanie podatnik wpłaca dopiero po upływie kwartału, dzięki czemu nie angażuje swoich środków finansowych co miesiąc na zapłacenie zaliczki. Skutkuje to tym, że przedsiębiorstwo z pieniędzy tych finansuje bieżącą działalność. Kolejną korzyścią z kwartalnego

³ Dz. U. 1991 nr 80 poz. 350, z późn. zm.

rozliczania jest mniejsza pracochłonność związana z obliczaniem zaliczek, co wynika z faktu, że przedsiębiorstwo nie musi tego robić 12 razy w ciągu roku, tylko 4.

Uwagi końcowe

W artykule omówiono tylko wybrane metody optymalizacji podatkowej dostępne dla polskich przedsiębiorstw sektora MŚP. Wyraźnie natomiast należy zaznaczyć, że w ciągu ostatnich kilkunastu lat w Polsce obszar działań i metod optymalizacji zobowiązań podatkowych stał się przedmiotem większego zainteresowania zarówno ze strony praktyki, jak i ze strony doktryny prawa podatkowego. Wciąż pojawiają się coraz to nowsze propozycje zmniejszania wysokości obciążeń podatkowych na różnych płaszczyznach działalności przedsiębiorstwa. Wyrzykowski [2013] zauważa również, że polityka optymalizacji podatkowej w przedsiębiorstwach jest coraz śmielsza. Do innych metod optymalizacji podatkowej niebudzących kontrowersji zaliczyć można m.in.: wybór zwolnienia podmiotowego z podatku od towarów i usług, przesunięcie momentu wystawienia faktury VAT, wybór formy umowy regulującej współpracę ze zleceniobiorcami, wybór metod i stawek amortyzowania majątku trwałego.

Istnieją również metody bardziej wyszukane, przy których istnieje ryzyko konfliktu z organami podatkowymi, dlatego też praktyka gospodarcza wskazuje, że metody te rzadko spotykane są w sektorze MŚP i pozostają domeną przedsiębiorstw międzynarodowych. Przykładem może być np. optymalizacja poprzez politykę cen kontrolowanych (wiążące porozumienia cenowe), optymalizacja poprzez wykorzystanie podatkowych grup kapitałowych.

Przedsiębiorstwa sektora MŚP powinny korzystać z omówionych w niniejszym opracowaniu metod optymalizacji, które dostępne są w polskich przepisach podatkowych, przez co są bezpieczne i nie niosą ryzyka konfliktu z organami podatkowymi. Jak już wspomniano, niekorzystanie z możliwości optymalizowania obciążeń podatkowych, a w szczególności podatku dochodowego, powoduje uszczuplenie środków własnych, które przedsiębiorstwa mają do dyspozycji, i ograniczenie możliwości rozwojowych, a także zmniejszenie płynności finansowej.

Bibliografia

Iwin-Garzyńska J. (2014), *Optymalizacja podatkowa a rozwój przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu”, t. 52, nr 1.

Mazurek-Chwiejczak M. (2016), *Preferencje podatkowe dla podmiotów z sektora MŚP w państwach OECD – studium porównawcze*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, Wydawnictwo SAN, Tom XVII, zeszyt 8, część 1.

Modigliani F., Miller M.H. (1958), *The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment*, „American Economic Review”, nr 48.

Spoz A. (2012), *Wybrane metody optymalizacji podatkowej przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” Nr 708. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 52.

Wolański R. (2002), *Opodatkowanie małych i średnich przedsiębiorstw*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa.

Wyciślok J. (2013), *Optymalizacja podatkowe. Legalne zmniejszanie obciążeń podatkowych*, C.H. Beck, Warszawa.

Wyrzykowska A. (2006), *Optymalizacja VAT – jak obniżyć swoje obciążenia podatkowe*, ODDK, Gdańsk.

Wyrzykowski W. (2013), *Podatkowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.

Akty prawne

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 1991 nr 80 poz. 350).

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. 1992 nr 21 poz. 86).

Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz.U. 1994 nr 123 poz. 600).

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. 2004 nr 54 poz. 535).

Wyrok NSA z dnia 29 października 2010 roku (syg. I FSK 1778/09).

Bibliografia elektroniczna

<http://ksiegowosc.infor.pl/raport-dnia/144011,Metody-optimalizacji-podatku-w-firmie.html> 05.05.2017.

